

*Cartilago scapulae sinum fre-
quenter augens.*

ligamenta, quae in secundo libro una cum musculis prosequemur, & quosdam scapulae processus, quos articulum à luxationibus prohibere tum audies, ubi illos quoque iam in sermonis contextu pertractabimus) cartilagineam quandam ligamentae substantiae compotem in hoc sinu crebro effingit, qua sinum auget, profundioresq; efficit, nimiamq; luxandi promptitudinem multum corrigit, parum interim laxissimos differentesq; brachij motus, quibus maxime indigemus, praepediens. In ambitu enim huius sinus ea cartilago ponitur, scapulae interim, neque etiam humero connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus adnexa. Huius cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinum centrum ducta gracilescit, ac multo ante centrum definit: quasi quis sinum in ambitu anulo augetet, cuius orbis instar trianguli esset contusus: & istius trianguli externum latus, anteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uero latus sinui incumberet: superius autem humeri caput specaret, adeo ut duo anguli ambitum articuli contingerent, tertius interim sinum centrum spectaret. Ceterum hanc Naturae industriam spectatu iucundissimam, etiam si hominis corpus ad manum non sit, in quadrupedum & auium genibus prompte intueberis, quum pari quoque artificio hic tribus ossis sinus perpetuo augeantur. Huius itaq; cartilaginis quotiescunque reperitur, beneficio, sinus scapulae profundior euadit, & interim cartilago impetui compressionisq; ossium facile cedit, laxum huius articuli motum minime cohibens.

Scapulae processus.

Interior processus.

Processus uero quibus praesenti articulo Natura prospexit, duo censentur: quorum alter superior est, summusq; humerus nobis uocabitur, atque mox à scapulae spina pronasce docetur. alter uero est interior ac minor, qui amplam radice ex superiore sede ceruicis scapulae principium ducit, & hinc utcumque latus antrosum fertur, anteriori articuli parti uersus superiora magis oppositus. Inferior huius processus pars exacte laevis est, ac instar antiquae Graecorum litterae C cauus, ob idq; etiam *στυμφοδόν* appellatus. Alij uero à quadam imagine, quam obtinet cum altera anchorae parte, quae terrae infigitur, *ἀγκυροδόν* hunc processum uocant. Nonnulli rursus, quod corniculæ rostri modo inclinatur, *κωκεροδόν* appellauere. Atque haec nomina Galeni interpretes subinde luserunt, ad hoc etiam opitulante Galeno, sibi in nominibus hic parum constanti, quum is enim alibi penè semper hunc processum *ἀγκυροδόν* uocat, in decimo tertio tamen de Partium usu, eo nomine illum scapulae processum donauit, quem summum humerum uocamus. Verum huius processus nomen in mentio, postmodum necessario incidet, nunc autem quod de interiori processu adhuc enarrandum superest, percurramus. Inferna itaque sede is laevis est, in superiori autem parte asper & inaequalis, in elastissima enim sui principij sede crassior uisitur, & inaequali tubere prominet, cui clauicula ferè incumbit ac innititur, ualideq; alligatur. In apice uero, ubi appendicem exigit, etiam asper est, ut aptius internum anterioris cubitum flexentium musculi caput ab ipso exoriretur, & ligamentum humeri articulo peculiare hinc principium obtineret. Inter apicem uero & tuberculum, quo clauicula penè suffulcitur, haec superior processus sedes etiam aspera existit, quod feliciter ligamentum educeretur, hinc ad superiorem scapulae processum pertinens. Quemadmodum uero haec superior processus sedes in hoc aspera est, ut opportunè ligamēta illa & hoc musculi caput produceret: ita quoq; scapulae ceruicis orbiculatim foraminula quaedam non peruiua commonstrat, ex quibus commoda ualidorum huius articuli ligamentorum pender origo.

Nunc tempestiuum quoque erit, alterum scapulae processum sermone persequi: cuius naturam optime inueniemus, anteriorem posterioremq; scapulae sedes non oscitanter spectantes. Scapula itaque anteriori sede sima cauaq; est, ut commodè costarū conuexus responderet, ac su per ipsas stabilita debite moueatur. deinde etiam, ut opportuna hic sedes aptaretur muscululo, qui totam anteriorem scapulae sedem implens, intrò antrosumq; brachium circumuertit. Cuius haec scapulae sedes laevis quidem est, sed non omni ex parte aequalis, nam iuxta inferiorem ipsius sedem tubercula quaedam exigit, modicè instar obliquioris lineae extuberantia, quae quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costae, quibus scapula hac sede incumbit, temporis successu in scapula comprimerentur, ipsaq; scapula illarū effigiem cedendo assumeret. Hi enim sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quam aut in pueris, aut iuuenibus, quibus omni natus conspicuè protuberant, excrecentq;. Ad haec, scapulae anterior sedes ad radicem elatioris angulibasis scapulae nonnihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui alter scapulae attollentium musculorum ualide insertatur. Præterea scapulae anterior sedes quā summi humeri radici scapulae uel spinæ respōdet, insignius quam alibi excauatur, non secus quam si Natura quum scapulae spinam fingeret, cauam scapulae partē in posteriora extraxisset, ac ita ipsius cauitatem auxisset: quemadmodum in fictilibus uasis, & ijs quoq; quae ex massa uel cera parantur, indies fieri cernimus. Quando enim ollae anam externa ipsius sedelocatam conspiciamus, plerumque caua ollae pars anae respondēs, sinuata magis, ac ueluti ab anā extrosum tracta cernitur, idq; in illis sedibus

Anterior seu costis proxima scapulae sedes.

sedibus potissimum obseruatur, ubi crassiores anae partes cōstitunt. Vnde etiam illae scapulae cauitatis sedes insignius impressae cauaq; conspiciuntur, quae extremis spinæ respondent, mox enim spinam in tota ipsius exortus sede ad extrema impensius crassam, quam in medio ductu, uideri audies. Inter reliquas interim scapulae cauitatis sedes, ea maxime caua se exhibet, quae iuxta scapulae ceruicem existit, præter id enim quod in posteriora à scapulae spina, extracta colligitur, hic etiam scapulae collum impense crassum & introrsum protuberans, hanc cauitatem insigniter auget: quemadmodum & inferior scapulae costa, quae quum crassa sit, huius quoque sedis cauitatem profundiores reddit. Posterior scapulae sedes insigni processu, ueluti spina, adornata, si obiter uideatur, gibba est, quod hanc figuram iniurijs citra noxam ferendis accommodatiorem esse Natura haud ignorauerit. Verum si pressius hoc scapulae gibbum contemplerur, duae in ipso sedes cauitatesq; nobis occurrent, musculis suscipiendis aptissimae. Vna enim sub scapulae spina inter spinæ inferiorē sedem, & extuberantiore crassioreq; inferioris scapulae costae partem consistit. Altera uero inter superiorem scapulae spinæ sedem, & superiorem scapulae costam habetur. Atq; hanc quidem muscululus occupat, quem brachium circumducentiū tertium statuimus. Inferior cauitas muscululo oppletur, qui brachium circumuertentiū secundus numerabitur. Porro etsi haec externa posterior uel scapulae sedes, cum scapulae spinæ, tum ipsius costarum gratia, duas has cauitates ostendat, nihilominus uniuersa (quoniam extuberare cernitur) scapulae dorsum à ueteribus nuncupata est, similitudinem à uero hominis dorso sumentibus. Processum autem qui ab hoc scapulae dorso enascitur, spinam uocant, ad uertebatū posteriorum processum siue spinarum imaginem, quae quum ueteribus rectissime sint instituta, ab his nominibus nunquam ne latum quidem unguem declinaturus, externam scapulae sedem Dorsum nuncupabo: summi uero humeri radice, Spinam scapulae. Dicitur autem mihi summus humerus, quod ueteribus *ἀγκυροδόν* nuncupabatur: quamquam non adeo promptum sit diuinare, quid quisq; hac uoce intellexerit, neque etiam uel diu Hippocratis causa nomen id negligendum uenit, aut etiam de ipso obiter statuentū est, si modo à Syropis & Iulepis interdū animū auocantes, diuina Hippocratis de ossium fracturis & luxationibus, idq; genus malis oracula, etiam ad nos pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, scapulae spinam summumq; humerum, uti nobis uisum erit describere, atque tunc demum Hippocratis & Galeni sententiam sermone adijcere. Ex tota igitur propendū ampli tudine dorsi scapulae ualidis crassiusq; enascitur processus, non quidem è dorsi longitudinis medio, uerū non procul à superiori ipsius sede. Processus iste (qui scapulae spina est) sensim magis magisque augetur, ac tandem à scapulae dorso iuxta scapulae ceruicem abscedēs, teresq; quodammodo apparatus, modicè antrosum fertur, insigniter supra scapulae cū humero articulu la tescēs, & ampla donatus appendice, quae in pueris pluribus ossiculis cōformatur, cartilaginis interuentu coalescentibus. Huius processus pars omnis anterior, & posterior, & humilior, leuis minimeq; aspera cernitur: superior autē ipsius sedes neutiquā laevis est, sed rudis, & foraminu lis quibusdā non peruijs decorata, idq; potissimū in superiori sui appendicis sede, & ubi non procul à scapulae basi, processus iste crassior apparet, ac subinde appendicē quoq; nanciscitur. Neq; haec sanè frustra machinatur Natura, musculorum enim gratia has molitur asperitates, quibus maximus scapula sursum ducens musculus implantatur. Dein processus iste ijs quibus dixi locis asperior ideo euasit, quod musculus ille latiore ualidioreq; insertionem inibi tentat. Quinetiam haec asperitas, principium praebet dignissimo brachium mouenti musculo: quem, quod brachij cum scapula articulum eleganter integit, *επιωπιδνα* dissectionum periti uocant. In anteriori processus sede sinus adeo leuiter & superficiei tenus insculpitur, ut num capitulum, num sinus sit, ægrè diiudices. Huic sinui modicè prominēs clauiculae tuberculū articulatur, ualidisimiq; ligamētis cōstringitur. Interueniēte hinc plerumq; peculiari cartilagine, illi prorsus simili quam in maxillae inferioris cum superiori articulis obseruari retulimus, quae scilicet utrinq; quā ossa spectat, laevis & lubrica sit, & tantū ligamentis articulum continentibus affirmata & continua. Dicitur modò processus pars, quae à scapulae dorso enascitur, ac (ut sic dicam) dorso proxima est, Spina opportunè nominatur, quae etiā in canibus, ouibus & equis cernitur. Pars autē quae à scapula antrosum uersus exteriora abscedit, ac sensim dilatescit, inq; solis hominibus, simijs, sciuris, etsi quod aliud animal clauicula donatur, obseruari potest, summum humerum appellabimus: id nomen à Graecis mutantes, qui procul dubio brachij ossis cum scapulis articulum *ἀμύν* nuncuparunt, ac proinde *ἀγκυροδόν* hanc processus partem uocant, quod articuli superiorem cōstituat sedem, ac ueluti illius tutissimū habeatur propugnaculum. Atque ita sanè ab Hippocrate perpetuò accipitur, cum aliàs saepius, tum praecipue quando humerum (quem ipse *βραχίονα* uocat) nequaquam ad superiora (impediēte nimirum

Posterior scapulae sedes, seu dorsum.

Summus humerus seu anap, prius cuius iam diligens institutio est descriptio.

Peculiaris cartilago clauiculae cū superioris scapulae processu articuli.

